

Розвиток торгівлі у давньому Причорномор'ї.

Історія торгівлі – це історія споживання товарів і послуг. У античному світі торгівля відігравала значну роль у розвитку і розширенні виробництва товарів. З часу заснування грецьких поселень на території давнього Причорномор'я – торгівля стає невід'ємною частиною їхнього існування.

У численних публікаціях автори намагаються відтворити історію торгових відносин у стародавньому світі. Проте, комплексної праці, у якій би досліджувалися загальні проблеми торгівлі Північного Причорномор'я (частиною якого на сьогодні є Українська держава) не існує.

Антична північнопричорноморська торгівля складалася з двох основних частин: зовнішньої торгівлі – з грецькими державами Середземномор'я та Причорномор'я, а також греко-варварського торгового обміну, і внутрішньої – у межах міста і держави.

Інформація у збережених джерелах писемної історії майже прихована. Вона уривчаста, незначна за обсягом і нерівномірно висвітлює різні історичні періоди. Деяка інформація міститься у працях Геродота, Полібія, Страбона. Виявити її можна лише методом зіставлення і порівняння. Дослідження торгівлі у Північному Причорномор'ї, в основному, базується на вивченні виробів з глини, які таврували, і це, так чи інакше, веде до суб'єктивності в оцінюванні означеного питання.

Використання керамічного посуду носило масовий характер. Широка географія його розповсюдження становить надзвичайну цінність для хронології торгових зв'язків. Найбільш цікавою є художня, розписна кераміка, на яку було нанесено датування. Разом з тим існували вироби з бронзи і скла. Збереглися і предмети торгового інвентарю: мірні посудини, свинцеві, бронзові та кам'яні гирі, залишки ваг, які дозволяють припустити ймовірний розвиток торгових зв'язків.

Північне Причорномор'є було одним з найважливіших ринків античного світу. Традиційні предмети торгівлі цих країн добре відомі з повідомлень тогочасних авторів. Серед них були: хліб, худоба, шкіра. Також наводяться відомості й про рабів.

Із Греції до Північного Причорномор'я, передусім, привозили вино, оливкову олію та зброю. Вони згадуються античними авторами і добре фіксуються археологічно завдяки надзвичайно щедрим залишкам амфор, у яких ці продукти зберігалися й транспортувалися. Разом з тим, спираючись на археологічні знахідки, можна зробити висновок, що значним було ввезення керамічних виробів: художньої та простої столової, господарської посуду, покрівельної черепиці й архітектурних прикрас, теракот і т.д. Збереглися і рештки скляного посуду, посудин із бронзи і дорогоцінних металів, предметів озброєння, садового інвентарю, виробів із дерева, предметів розкоші, і, особливо, різноманітних прикрас (особливу цікавість викликають персні-печатки із зображенням грецьких богів). Увозили скляні та кам'яні намиста,

предмети жіночого туалету. Значним було ввезення тканин та одягу, мармуру і виробів з нього [1, с. 176].

Внутрішня торгівля міст була сконцентрована на ринковій площі – агорі. Для нагляду за торгівлею на внутрішніх ринках у містах існували виборні колегії агораномов («ринкових наглядачів»). До їхніх функцій, окрім підтримки у порядку агори та її споруд, входив нагляд за правильним користуванням мірами і вагами. До нашого часу збереглися еталонні мірні посудини, а також свинцеві гирі-важки з Ольвії, Пантікапею, Фанагорії, Німфею, Мирмекію, Танаїсу та ін. з клеймами колегії агораномов. У екстраординарних випадках, для створення хлібних запасів з метою продажу його населенню за твердими цінами, обиралася колегія сітонів («хлібних опікунів») [2, с.196].

Яскравим показником рівня розвитку й організації торгівлі є грошовий обіг. Від самого початку випуск монети у містах Північного Причорномор'я був орієнтований на задоволення внутрішнього ринку. Найперші древні монети карбували з електруму (сплав золота зі сріблом), вони були неправильної форми і мали 2–3 поглиблення на лицьовому боці, а на зворотному боці – відбиток верхнього монетного штемпеля. Як і більшість міст грецької метрополії, північнопонтійські міста спочатку випускали монети за егінською системою (в основному срібні). На лицьовому боці монет було зображено сухопутну черепаха – емблему острова Егіни [3, с. 116].

У зовнішній торгівлі користувалися міжнародною (інтерлокальної монетою), що не вживалася у внутрішньому ринку, і яка за ольвійським монетним декретом підлягала обміну на місцеву монету. З плином часу, залежно від змін, що відбувалися у всьому грецькому світі, у державах Північного Причорномор'я одна грошова система змінювалася іншою. Періодично випускалася, окрім срібної та мідної монети, золота монета [1, с. 177].

Розвиток ремесла й торгівлі сприяв залученню до цієї сфери економіки усіх верств населення, сприяв кращій організації торгівлі. При проведенні крупних операцій і торгівлі з іншими регіонами створювалися купецькі об'єднання – фіаси. Вони забезпечували взаємне страхування, обмін інформацією і здійснювали взаємні позики. Значні масштаби торговельних операцій привели до появи елементів банківських операцій і безготівкових розрахунків. Ці види операцій проводилися певною категорією людей – трапезітами, які існували у кожному торговельному місті [4, с. 152–154].

Таким чином, ще у часи античності, на теренах сучасної України, відбувалися доволі складні торгові відносини. Поступово науково-технічний прогрес розширив можливості виробництва товарів і послуг. Відповідно до поліпшення соціально-економічних умов, у країні відбувалося і поживлення торгової діяльності.

Література:

1. Античные государства Северного Причерноморья / [Под ред. Г. А. Кошеленко] / Археология СССР. – М : Наука, 1984. – 392 с. – Т. 9. – С. 174–187.

2. Блаватский В. Д. Земледелие в античных государствах Северного Причерноморья / Блаватский В. Д. – М.: Издательство Академии Наук СССР, 1953. – 210 с.

3. Гайко Г. Історія гірництва / Г. Гайко, В. Білецький. – Київ-Алчевськ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», видавництво «ЛАДО» ДонДТУ, 2013. – 542 с.

4. Кузищин В. И. Античное классическое рабство как экономическая система / Кузищин В. И. – М. : Изд-во МГУ, 1990. – 272 с.